

שְׁנָאֵמֶר (ישעיה מט ג) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. וּבְשֵׁאִין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל, מִדַּת רַע אוֹמְרָת: זֶה שְׁלִי הוּא! מִיֵּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמִטְמְאָה אוֹתוֹ, וּמֵאֲכָלוֹ נִקְרָא לָחֶם רַע עֵינַן. מַעֲשֵׂה הָיָה בְּבָבֶל, בְּאִישׁ אֶחָד שִׁזְמַן אוֹתוֹ הָעֵנִי לְאָכֹל. רָאָה אוֹתוֹ שְׂלֵא נִטַּל יָדָיו וְאָכֹל. אוֹתוֹ הָעֵנִי קָם מִהַשְׁלָחַן וְהִלֵּךְ לוֹ. קָרָא לוֹ וַאֲמַר לוֹ: שֵׁב בְּמִקְוֵמָךְ וְאָכֹל! אָמַר לוֹ: חֶס וְשְׁלוֹם שְׁאֵנִי אֲכַל עִמָּךְ, שְׁעָלֶיךָ כְּתוּב (משלי בג) אֵל תִּלְחַם אֶת לָחֶם רַע עֵינַן וְכוּי', וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׂמֵאֲכָלְךָ טְמֵא, וְכְתוּב (ויקרא יא) וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם. שְׁכַל מִי שְׁשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ רַע עֵינַן, מְקַבֵּל טְמֵאָה סְתוּמָה, שְׁאֵינַן לָהּ פְּתִיחוֹת כְּלָל. בָּא הַמַּעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְנִתְּנוּ לְאוֹתוֹ הָעֵנִי מֵאָה זוּזִים.

בְּכָה רַבִּי חֲגִי וַאֲמַר, אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל! אֲשֶׁרִיכֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת! וּמָה הָעֵנִי, שְׁהִיָּה רַעֲב, וְעֶצֶר מַעֲיוֹ, וְשִׁמְר עֲצָמוֹ, וְלֹא חֲשַׁשׁ אֲלֵא לְכַבּוֹד אֲדוֹנוֹ - כְּמָה שְׁכָר טוֹב עֲתִיד לְמִי שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

הַשְׁרִישִׁית - לְטַל יָמִין בְּשִׂמְאֵל, מְשׁוּם שְׁהֵימִין יֵשׁ לוֹ שְׁבַח עַל הַשְׂמֵאל בְּכָל, וְצָרִיךְ לְטַל אֶת הַיָּמִין בְּשִׂמְאֵל וּלְשִׁמְשׁ אוֹתוֹ, שְׁהָרִי הַיָּמִין שֶׁל הָאָדָם כְּגוֹן עָלִיזוֹן, לְהַיּוֹת לוֹ שְׁבַח עַל הַשְׂמֵאל.

שְׁתַּתּוֹרָה נִתְּנָה בְּיָמִין, שְׁכַתּוּב (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֶּת לְמוֹ. וְכְתוּב (תהלים קיח) יָמִין ה' רוֹמְמָה יָמִין ה' עֲשֵׂה חֵיל. וְעַל זֶה, כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַתִּיב, יָמִין ה' רוֹמְמָה יָמִין ה' עוֹשֵׂה חֵיל. וְעַל דָּא, כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל.

כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה מט ג) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

וּבְשֵׁאִין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת יָדָיו וְאוֹכֵל. מִדַּת רַע אוֹמְרָת, זֶה שְׁלִי הוּא. מִיֵּד שׁוֹרָה עָלָיו וּמִטְמְאָה אוֹתוֹ, וּמֵאֲכָלוֹ נִקְרָא לָחֶם רַע עֵינַן.

עוֹבְדָא הָיָה בְּבָבֶל, בְּחַד בַּר נֶשׁ דְּזַמִּין הַהוּא מְסַפִּינָא לְמִיכַל, חֲמָא לִיהַ דְּלֹא נִטַּל יָדָיו וְאָכִיל. הַהוּא מְסַפִּינָא קָם מִפְּתוּרָא וְאָזִיל לִיהַ, קְרִינִיהַ, וַאֲמַר לִיהַ תִּיב בְּקִיּוּמָךְ וְאָכִיל. אָמַר לִיהַ, חֶס וְשְׁלוֹם דְּאָכִיל אֲנָא עִמָּךְ, דְּעָלֶיךָ כְּתִיב, אֵל תִּלְחַם אֶת לָחֶם רַע עֵינַן וְכוּי',

וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׂמֵאֲכָלְךָ טְמֵא. וְכַתִּיב, (ויקרא יא) וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם. דְּכָל מֵאֵן דְּשִׁרְיָא עָלֵיהַ רוּחַ רַע עֵינַן, מְקַבֵּל טוּמְאָה סְתוּמָה, דְּלִית לָהּ פְּתִיחוֹת כְּלָל. אֶתָּא עוֹבְדָא קָמִי רַבְּנָן, וְיַהֲבוּ לִיהַ לְהַהוּא מְסַפִּינָא מְאָה זוּזִי.

בְּכָה רַבִּי חֲגִי, וַאֲמַר, אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁרִיכֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת. וּמָה מְסַפִּינָא, דְּהוּא כְּפִין, וְעֶצֶר מַעֲוִי, וְנִטְר גְּרַמִּיהַ, וְלֹא חֲיִישׁ אֲלֵא לִיקְרָא דְּמַרְיָה. (ד' ט' קו) כְּמָה אֲגַר טַב זַמִּין לְמֵאֵן דְּלַעֲן בְּאוּרִייתָא. תְּלִיתָאֵה, לְנִטְלָא יָמִינָא בְּשִׂמְאֵל. בְּגִין דְּיָמִינָא אֵית לִיהַ שְׁבַחָא עַל שְׂמֵאֵל בְּכָלָא, וְאֲצִטְרִיךְ לְנִטְלָא לְיָמִינָא בְּשִׂמְאֵל, וּלְשִׁמְשָׁא לִיהַ. דְּהָא יָמִינָא דְּבַר נֶשׁ, כְּגוֹנוֹנָא עֵילָאֵה, לְמַהוּי לִיהַ שְׁבַחָא עַל שְׂמֵאֵל.

דְּאוּרִייתָא בְּיָמִינָא אֶתִּיְהִיבִית. דְּכַתִּיב, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֶּת לְמוֹ. (תהלים קיח טז)

לְקַדְּשׁ יָדָיו, צָרִיף הַשְּׂמַאל לְקַדְּשׁ אֶת הַיָּמִין. הִכְהֵן שְׁעוּלָה לְדוּכָן, מִמֵּי נוֹטֵל יָדָיו? הֲוֵה אוֹמֵר מַלְוִי, שֶׁהוּא מַצֵּד הַשְּׂמַאל, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׂ אֶת הִכְהֵן הַעוּלָה לְדוּכָן לְהִיּוֹת יָמִין פְּרָאוּי וְלֹהֲתַקְדֵּשׁ מִתּוֹךְ הַשְּׂמַאל. אָף כָּאֵן גַּם, הַיָּמִין לֹא צָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ אֶלָּא מִתּוֹךְ הַשְּׂמַאל.

וְעוֹד, צָרִיף לְטַל אֶת כָּל פְּרָקֵי הַיָּד. אַרְבַּעַה עֶשֶׂר פְּרָקִים הֵם, שְׁנַקְרָאִים י"ד, וְזֶה הוּא כִּי יָד עַל כֶּסֶף י"ה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְהֵ רַב הַמְנוּנָא סָבֵא בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא רֵאשׁ וְסוֹף, שְׁנַקְרָאִים א"ת ב"ש. וְכָל אוֹתָם י"ד הַפְּרָקִים, בְּסוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, מִתּוֹךְ ה' וְנִמְעָלָה, וְנַקְרָאִים י"ד פְּרָקִים. וְי"ד עוֹבְדִים לִי"ד, לְהִיּוֹת כָּלֵל שֶׁל יָמִין בְּשְׂמַאל, וְהַשְּׂמַאל בְּיָמִין, וְעַל זֶה נִטִּילַת יָדִים, לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה.

רְבִיעִית - שְׁצָרִיף לְהַגְבִּיחַ יָדָיו בְּשַׁעַה שְׁמִכְרָף לְאַחַר נְטִילָה, וַיִּקְדֵּשׁ יָדָיו, שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קלד) שָׂאוּ יָדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה'. מַה הַטַּעַם?

מִשּׁוֹם שֶׁהָאֲצָבָעוֹת הֵן דְּיוֹקָן עֲלִיוֹן. הָאֲצָבָעוֹת הֵן חֲמֵשׁ. אַרְבַּע אֲצָבָעוֹת שֶׁהֵן מִחֲבֵרוֹת יְחַד, וְשׁ בְּהֵן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בְּכָל אַחַת, שֶׁהֵן סוּד שֶׁל דְּיוֹקָן הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִיוֹנָה. שֶׁהֵרִי הַמְּרַכְבָּה הַקְּדוּשָׁה הִיא אַרְבַּע, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרָקִים, וְעַל כֵּן שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה אוֹתִיּוֹת הוּא. וְזֶהוּ שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרָקִים, כָּל פְּרָק וּפְרָק נִקְרָא אוֹת. אֲצָבָע יִתְרָה שְׁנַקְרָאֵת גּוֹדֵל, שֶׁהִיא חוּץ מֵהֶם, וְיֵשׁ בָּהּ שְׁנַיִ פְּרָקִים. אוֹתָם שְׁנַיִ הַפְּרָקִים, שְׁתַּיִ אוֹתִיּוֹת טְמִירוֹת בְּשְׁתַּיִ דְּרָגוֹת

לְקַדְּשׁ יָדָיו, אֲצָטְרִיף שְׂמַאלָא לְקַדְּשׁ לְיָמִינָא. כִּהֵן שְׁעוּלָה לְדוּכָן, מִמֵּי נוֹטֵל יָדָיו, הֲוֵי אוֹמֵר מַלְוִי, דְּאִיהוּ מְסֻטְר שְׂמַאלָא, דְּאִיהוּ מְשַׁמֵּשׂ לְכִהֵן הַעוּלָה לְדוּכָן, לְמִיּהוּי יָמִינָא פְּדָקָא יָאוֹת, וְלֹאֲתַקְדֵּשׁ מִגּוֹ שְׂמַאלָא. אוּף הָכִי נִמֵּי הָכָא, יָמִינָא לֹא בְּעֵי לְאֲתַקְדֵּשׁ אֶלָּא מִגּוֹ שְׂמַאלָא.

תו, אֲצָטְרִיף לְנִטְלָא כָּל פְּרָקִין דִּיד. אַרְבַּעַה סְרֵי פְּרָקִין אֵינוֹן, דְּאִיקְרוּן י"ד, וְדָא אִיהוּ (שְׁמוֹת יז טז) כִּי יָד עַל כֶּסֶף י"ה, כְּמוֹ דְּאוֹקְמִיָּה רַב הַמְנוּנָא סָבֵא, בְּאַתּוּוֹן דְּאֶלְפָּא בֵּיתָא, רִישָׁא וְסִיפָא, דְּאִקְרִי א"ת ב"ש. וְכָל אֵינוֹן י"ד פְּרָקִין, בְּרִזָּא דְּאֶלְפָּא בֵּיתָא, מִגּוֹ ה' וְלַעֲיָלָא, וְאִיקְרִי י"ד פְּרָקִין. וְי"ד פְּלַחִין לִי"ד, לְמִיּהוּי כָּלֵל דְּיָמִינָא בְּשְׂמַאלָא, וְשְׂמַאלָא בְּיָמִינָא. וְעַל דָּא נְטִילַת יָדִים, לְאַכְלָלָא דָּא בְּדָא.

רְבִיעִיָּא, דְּצָרִיף לְהַגְבִּיחַ יָדָיו בְּשַׁעַה דְּמִכְרָף, לְאַחַר נְטִילָה, וַיִּקְדֵּשׁ יָדָיו. דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים קלד ב) שָׂאוּ יָדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה', מֵאֵי טַעְמָא.

בְּגִין דְּאֲצָבָעוֹן אֵינוֹן דְּיוֹקָנָא עֵילָאָה. אֲצָבָעוֹן אֵינוֹן חֲמֵשׁ, אַרְבַּע אֲצָבָעוֹן דְּאֵינוֹן מְחוּבְרִים כְּחֵדָא, אִית בְּהוּ תַלְת פְּרָקִין בְּכָל חֵדָא, דְּאֵינוֹן רִזָּא דְּדְיוֹקָנָא דְּרִתִּיכָא עֵילָאָה. דְּהָא רִתִּיכָא קְדִישָׁא אִיהִי אַרְבַּע, וְאֵינוֹן תְּרִיסַר פְּרָקִין. וְעַל דָּא שֵׁם הַמְּפוֹרֵשׁ דְּאַרְבַּע אַתּוּוֹן, תְּרִיסַר אַתּוּוֹן אִיהוּ. וְדָא הוּא שֵׁם הַמְּפוֹרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹתָיו, אֵינוֹן תְּרִיסַר פְּרָקִין, כָּל פְּרָק וּפְרָק אוֹת אִקְרִי.

אֲצָבָע יִתְרָה דְּאֲתַקְרִי גּוֹדֵל, דְּאִיהוּ חוּץ מִיָּמִינָהוּ, וְאִית בֵּיהּ תְּרִין פְּרָקִין, אֵינוֹן תְּרִין פְּרָקִין, תְּרִין אַתּוּוֹן טְמִירִין, בְּתִרִין דְּרָגִין

עילאין טמירין, שבחא דכולהו אינון. ומפתחא דכולהו לעילא, לגבי ההוא דטמיר דלא אתגלייא, ואלין פרקין, כולהו זקיפין לגבי ההוא טמירא, לבתר דאתקדשי. בגין דכולהו אתברכאן מיניה.

והשתא פיון דאתקדשי, אצבען אצטריף לזקפא לון לעילא, לאתערא אינון פרקין עילאין קדישין (דאתמרו). ועל דא, ה' אצבען וי"ד פרקין דאית בהון, הרי י"ט. ותרין פרקין עילאין, הרי כ"א בזרוע ימין, פנגד אהיה שחשבונו כ"א. וכן ביד שמאל כ"א, פנגד אהי"ה שחשבונו כ"א. ועל דא אהי"ה אשר אהי"ה.

ורזא, אהיה רא"ש אהיה. אש"ר הפכו רא"ש. ועל דא אמר, (דברים כט ט) ראשיכם שבטיכם. ראשיכם, זרוע ימין. שבטיכם, זרוע שמאל.

חמישאה, דצריך לברכא בכונה, כמה דאמרן. בגין לאתערא ברכאן לעילא, בדיוקנא דאצבען. שתיתאה, למיהב מההוא מיכלא למספנא, דדא איהו פדקא יאות. ומצה מן המובחר, למיהב מההוא מיכלא דאיהו אכיל, מפל שופרי דאיהו תאיב. דהא קודשא בריך הוא אתהני מההיא מזונא דאיהו יתיב למספנא, בגין דההוא מיכלא דאיהו יתיב, עבדא נייחא לנפשא דהאי מספנא, וחדי ליה.

שביעאה, לברכא ברפת המוציא על נהמא. דהכי אמר רב המנונא סבא, שבע ארצות נינהו, וכולהו מדורין לתתא. ומפלהו לא אתרעי קודשא בריך הוא, אלא בתבל דא. ובכולהו לא הוה מאינון שבעה מינין, אלא בתבל דא.

עליונות טמירות. השבח של כלם הם. והמפתח של כלם למעלה, אל אותו הטמיר שאינו מתגלה, ואלו הפרקים כלם זקופים אל אותו הטמיר לאחר שמתקדשים, משום שכלם מתברכים ממנו. ועכשו, פיון שהתקדשו, צריך לזקף את האצבעות למעלה, להעיר אותם הפרקים העליונים הקדושים (שהסתתרו). ועל כן, ה' אצבעות וי"ד הפרקים שיש בהן - הרי תשעה עשר. ובי פרקים עליונים - הרי עשרים ואחד בזרוע הימין, פנגד אהיה שחשבונו עשרים ואחת. וכן ביד שמאל עשרים ואחד, פנגד אהיה שחשבונו עשרים ואחת. ועל זה אהיה אשר אהיה.

והסוד, אהי"ה רא"ש אהיה. אש"ר הפכו רא"ש. ועל זה אמר (דברים כט) ראשיכם שבטיכם. ראשיכם - זרוע ימין. שבטיכם - זרוע שמאל.

החמישית - שצריך לברך בכונה, כמו שאמרנו, כדי לעורר ברכות למעלה, בדיוקן של האצבעות. הששית - לתת מאותו המאכל לעני, שזהו פראוי. ומצה מן המבחר לתת מאותו המאכל שהוא אוכל, מפל המשפרים שהוא תאב, שהרי הקדוש ברוך הוא נהנה מאותו המזון שהוא נותן לעני, משום שאותו המאכל שהוא נותן, עושה נחת לנפש העני הזה, ומשמח אותו.

השביעית - לברך ברפת המוציא על הלחם. שפך אמר רב המנונא סבא, שבע ארצות הן, וכלם מדורים למטה. ומפלן לא התרצה הקדוש ברוך הוא אלא בתבל הזו. ובכלן לא היו מאותם שבעה מינים אלא בתבל הזו.